

HUMANITAS

KADERORGAAN VAN DE
VERENIGING VOOR MAATSCHAPPELIJK WERK
OP HUMANISTISCHE GRONDSLAG

ACHTSTE JAARGANG No. 1

APRIL 1953

CENTRAAL BUREAU „HUMANITAS”
VONDELSTRAAT 61 — AMSTERDAM

REDACTIE ALGEMEEN: MEJ. M. DIJKSTRA

Sectie Kinderbescherming: Mevr. mr M. Rood—den Boer

Medewerkers:

*J. Boetje, mr L. A. Donker, P. Faber, mr R. Friedman—
v. d. Heide, dr F. Grewel, mej. mr dr Joh. Hudig, dr J. P.
van Praag, Ph. H. van Praag, prof. dr G. Th. Kempe,
D. Q. R. Mulock Houwer, H. Ploeg Jr, mej. mr P. G. Prins,
dr A. Querido, mr B. v. d. Waerden, M. de Vries e.a.*

Adres Redactie en Administratie:

*Vondelstraat 61 - Amsterdam-W. - Telefoon 89786
Giro 582000*

INHOUD

	blz.
<i>S. A. Jacobs. Moeder of Pleegouders?</i>	2
<i>Mr P. G. Prins. „Gezinsvoogdij en Levensloop”</i>	7
<i>E. Klovekorn. De Zorg voor de gerepatrieerden en taak van „Humanitas” daarbij</i>	8
<i>Mr B. van der Waerden. „Terbeschikkingstelling en Psychopathenzorg”</i>	10
<i>E. Vrind—van Praag. „Case Work en Maatschappelijk Werk”</i>	13
<i>Drs S. Wiegersma „Problemen van het beroepskeuzewerk”</i>	14
<i>C. van der Lende. Wat de A.V.O. is en doet</i>	15

DAGELIJKS BESTUUR:

*Mr dr J. In 't Veld, voorzitter
Mej. M. Dijkstra, waarn. secr.
J. Landman
H. Ploeg Jr
E. Veuger
Mr B. v. d. Waerden.
P. C. Faber, erelid*

CENTRAAL BUREAU:

*Vondelstraat 61, Amsterdam
Mej. M. Dijkstra, directrice
Spreekuur: Maandag en Donderdag
11—12 uur
Telefoon: K 20 - 89786*

Een verzoek

aan onze

lezers

De uitbreiding van de gezinsverzorging bij Humanitas gaat thans sneller dan de toeneming van het aantal opgeleide gezinsverzorgsters.

In een paar afdelingen zijn reeds enige tijd vacatures. Een andere afdeling zou dolgraag met deze arbeid beginnen, temeer daar zich reeds een vrij groot aantal leden heeft laten inschrijven, maar ook hier ontbreekt nog de geschikte kracht.

Wilt u niet eens nagaan of u niet de aandacht van enkele meisjes uit onze kring op dit mooie beroep kunt vestigen?

Inlichtingen over opleiding, salaris, plaatsingsmogelijkheden, enz. verstrekt graag het Centraal Bureau. M. D.

VAN DE REDACTIE

Uit onze mededelingen van het Centraal Bureau No 3, die wij deze maand aan alle afdelingen hebben gezonden, is aan de meeste van onze lezers reeds gebleken, dat het Februarinummer van „Humanitas” niet is verschenen en dat het geld dat wij daarmee uitspaarden, ten behoeve van de Rampslachtoffers is aangewend.

Wij menen te mogen verwachten, dat ook onze andere lezers instemmen met het brengen van dit offer. Het was nu eenmaal niet mogelijk op andere wijze een bijdrage te leveren.

U zult ongetwijfeld allen billijken, dat dit niet uit onze tekortenkas kon geschieden.

KINDERBESCHERMING

MOEDER OF PLEEGOUDERS?

Indrukken van een Hollandse maatschappelijk werkster in Amerika

Toen mij na mijn terugkomst uit New York het verzoek bereikte in het kaderorgaan van Humanitas iets te schrijven over de zorg voor de ongehuwde moeder — en dan voornamelijk over het adoptiefacet — zoals ik dit in de maanden die ik in Amerika doorbracht leerde kennen, heb ik lang gearzeld. Er is over de adoptie, die al geruime tijd in het middelpunt van onze belangstelling staat, immers al veel geschreven en de verschillende aspecten hiervan werden door onze beste deskundigen zo uitstekend en uitvoerig belicht, dat ik mij afvroeg wat ik u nu nog zou kunnen vertellen!

Maar als men door iets heel sterk wordt geboeid, dan wil men er zo graag over praten; misschien mag ik u daarom — zonder geleerde woorden, zonder cijfers en zonder literatuur-opgave — zo maar iets vertellen van datgene dat ik hoorde en zag in New York en waarover ik niet heb kunnen nalaten voortdurend te denken na mijn terugkomst in Holland.

Misschien verwacht u dat ik u zal spreken over de casework-methode, waarmee men in Amerika, indien maar enigszins mogelijk, al het maatschappelijk werk — dus ook het werk met de ongehuwde moeder, met de adsp. pleegouders en met de te adopteren kinderen — benadert; ik wil proberen dit althans niet te nadrukkelijk te doen. We weten immers allen wel dat in New York bij voorkeur gewerkt wordt met gediplomeerde caseworkers, supervisors en een staf, waarin psychiatrisch en psychologisch geschoolde deskundigen zitting hebben. Bij één adoptievereniging bleek men zelfs uitsluitend psychiatrisch geschoolde caseworkers in dienst te nemen; het veelvuldig contact met de a.s. ongehuwde moeders, die men vaak al heel in het begin van de zwangerschap leerde kennen, zodat men vele maanden lang hulp kon bieden, bereikte hier — onder de voortdurende leiding van een begaafde supervisor en een zeer deskundige staf — een intensiteit, die de kansen van de jonge vrouwen op een betere en meer reële aanpassing aan het leven, onnoemelijk vergrootte. Maar het is niet over dit — overigens voortreffelijk werk — dat ik u nu wil vertellen.

Ik ben in deze laatste maanden na vele gesprekken met collega's tot de overtuiging gekomen, dat het geenszins de grote financiële mogelijkheden in Amerika zijn, die daar de aanpak van het werk in hoofdzaak bepalen. Natuurlijk is het een groot voordeel wanneer een maatschappelijk werkster aan slechts 30 of 40 cliënten tegelijkertijd haar volle aandacht kan besteden, in plaats van aan 70 of 80. Niemand van ons zal dit bestrijden. Maar veel en veel belangrijker dan dit is de geest waaruit gewerkt wordt en het is over deze geest, die niets met veel of weinig beschikbaar geld te maken heeft, waarover ik u aan de hand van het opgegeven onderwerp zo graag iets zou willen vertellen.

In de allereerste plaats dan valt het warme, meelevende begrip en de daaruit voort-spruitende grote verdraagzaamheid op, waarmee de Amerikaanse maatschappelijk werkster de ongehuwde moeder, haar problemen en haar wensen, benadert. Niet alleen dat de maatschappelijk werkster zelf, die „ook maar een mens is” met vanzelfsprekend eigen oordeel en eigen vooroordeel, in haar contacten bewust streeft naar een positieve, aanvaardende houding ten opzichte van haar cliënte, maar zij wordt hierbij gesteund door de wetenschap, dat zowel haar collega's, haar chef alsook haar bestuur deze clementie absoluut van haar verwachten. Wrevel over of strenge kritiek op gedragingen of verlangens van een cliënte worden dan ook nooit gehoord.

Er is hierbij echter volstrekt geen sprake van lauwheid of onverschilligheid ten opzichte van de hulpzoekende. Maar de houding is een „beschouwende” zonder dat de maatschappelijk werkster persoonlijk stelling neemt. Er wordt gehoopt en verwacht, dat de ongehuwde moeder voor zichzelf en voor haar kind — te zamen met de maatschappelijk werkster — tot een voor alle betrokkenen goede en juiste oplossing van de moeilijkheden zal komen, doch van dwang, wilsoplegging of afwijzende critiek van de zijde van de vereniging of van haar vertegenwoordigers is hierbij nimmer sprake.

Er wordt in het Amerikaanse maatschappelijk werk trouwens slechts heel zelden — en dan nog alleen in enkele uitzonderlijke situaties — in het nut van een opgelegde autoriteit geloofd; men verwacht blijvende positieve resultaten alleen van het groeiend inzicht in eigen persoonlijkheid en eigen levensomstandigheden.

In de tweede plaats valt de grote zin voor de realiteit van de Amerikaanse maatschappelijk werkster op. Zij weet, dat haar hulp wordt ingeroepen door een vrouw, die de juiste aanpassing aan het leven mist en die deze speciale vorm gekozen heeft om haar innerlijke disharmonie te tonen. De hulp is er dan ook allereerst op gericht de oorzaken van deze disharmonie op te sporen en zo mogelijk weg te nemen, teneinde een betere innerlijke en uiterlijke aanpassing te verkrijgen. Met grote ernst en toewijding wordt getracht de vrouw te helpen een positieve levenshouding te vinden en een harmonischer mens te worden, bereid en in staat een gelukkiger leven op te bouwen, zodat een herhaling van deze ongunstige en ongewenste situatie in den vervolge zal worden voorkomen.

De maatschappelijk werkster weet ook, dat de vrouw, die zich tot de adoptievereniging wendt om een oplossing voor haar probleem te zoeken — om welke reden dan ook —, „afstand” overweegt; zij kan uit zichzelf aan deze oplossing van haar moeilijkheden hebben gedacht of zij kan onder druk van anderen naar deze oplossing willen grijpen. De maatschappelijk werkster aanvaardt deze gegeven situatie volkomen; zij staat werkelijk geheel onbevooroordeeld open voor elke oplossing, die — voor iedere vrouw weer anders — toch te allen tijde de grootst mogelijke kans op een betere en gelukkiger toekomst moet bieden.

Hierbij nu wordt in Amerika de „afstand” geenszins als een negatieve oplossing gezien. Natuurlijk erkent men volmondig de rechten van de moeder op haar kind en van het kind op de eigen moeder. Maar men weet, dat de moeder, die deze rechten en de daaruit voortvloeiende plichten — alle zorgen en moeilijkheden ten spijt — graag en vanzelfsprekend op zich neemt, zelden degene is die zich tot de adoptievereniging wendt. Men weet uit ervaring, dat de meestentijds toch meer of minder gestoorde persoonlijkheid van de alleenstaande ongehuwde moeder nu eenmaal de kansen op een harmonische ontwikkeling van het kind aanmerkelijk geringer maakt dan de kansen van kinderen, opgroeiend in een goed, normaal en volledig gezin.

Men aanvaardt, dat het verkrijgen van een betere en gezonder aanpassing aan het leven dikwijls reeds het uiterste van de kracht, de tijd en de financiën van de ongehuwde moeder vergt en men weet — eveneens uit ervaring — dat zonder deze nieuwe aanpassing de weg naar een betere en gelukkiger toekomst voor haar veelal versperd blijft, tot schade van haar zelf en van haar omgeving.

Wel hoopt en verwacht men van de ongehuwde moeder, dat zij bewust en naar beste krachten zal medewerken aan het vergaren en verstrekken van zo uitgebreid mogelijke gegevens over zich zelf, de verwekker en de beiderzijdse familieleden, opdat mede door haar hulp voor het kind de plaats kan worden gekozen waar het de beste kansen krijgt tot het volledig ingroeien in een nieuwe, liefdevolle omgeving.

Blijvende uitbesteding door de moeder wordt zelden als een goede oplossing gezien. Te vaak immers wordt dan de keuze van het pleeggezin bepaald door moeders kleine en overbelaste portemonnaie. Ook de dikwijls voorkomende milieuwisselingen en een heen en weer slingeren van het opgroeiende kind tussen moeder en pleegouders met de daarbij optredende onzekerheid, acht men een te groot nadeel. Indien de persoonlijkheid van de ongehuwde moeder of haar levensomstandigheden laten voorzien, dat de kans op een rustige, blijvende verzorging van het kind door haarzelf of door naaste familieleden gering is, dan wordt ongetwijfeld getracht de vrouw dit zo spoedig mogelijk zelf te laten inzien, zodat zij bij haar uiteindelijke beslissing hiermee rekening kan houden.

Gunstiger veelal dan het opgroeien bij moeder alleen of in een door moeder nieuw gevormd gezin, waarin de aanwezigheid van het „voorkind” vaak een steen des aanstoets

blijft of in elk geval toch een voortdurende herinnering vormt aan een heel moeilijke periode in moeders verleden, acht men zowel voor de moeder als voor het kind de definitieve scheiding als een nieuw en hoopvoller begin voor beiden.

Nogmaals: het is geenszins de bedoeling de vrouw, die rustig en zelfbewust de verzorging en opvoeding van haar onwettig kind op zich wil nemen, hiervan terug te houden. Doch wel is het de bedoeling, te snelle, onverstandige of te lichtvaardige beslissingen te voorkomen door — in het uiteindelijk belang van beiden — vóóraf alle problemen en moeilijkheden die zich, vooral na de eerste nog zo aantrekkelijke baby- en kleutertijd, door de lange jaren heen kunnen voordoen, ernstig van alle kanten met moeder samen te belichten. Hierdoor wordt gepoogd zoveel mogelijk te voorkomen, dat het opgroeiende kind naast de druk van zijn onwettige geboorte, ook nog nodeloos de zware last te dragen krijgt van een verwrongen en scheefgegroeide persoonlijkheid als gevolg van een tekort aan rustige, beschuttende ouderliefde.

Misschien zult u zeggen, dat de voorbereiding van de moeder op de scheiding van haar kind, een grote deskundigheid en speciale geschooldheid van de maatschappelijk werkster vereist, die de meesten van ons in Holland ten enenmale nog ontbreekt, zodat het ontstaan van leed en schade voor de moeder niet denkbeeldig is. Dit is zeker waar. Maar zijn het leed en de schade vaak niet even groot — misschien op den duur zelfs nog groter — en nu niet voor de moeder alléén, maar voor moeder en kind beiden, daar waar zij — eveneens immers zonder zeer goed geschoolde en speciale deskundige langdurige hulp — door de jaren heen van buitenaf gedwongen worden bij elkaar te blijven? Wat kan er aan zekerheid, rust en geluk voor het kind eigenlijk verwacht worden van een opvoeding door de vaak zo onevenwichtige en innerlijk onvolwassen ongehuwde moeder, indien zij deze taak zonder bereidheid en zonder vreugde, ja vaak zelfs slechts met onwil en tegenzin op zich neemt, omdat wij nu eenmaal van haar verlangen, soms zelfs eisen, dat de verantwoordelijkheid voor bepaalde daden zelf gedragen wordt? Wordt er door ons hierbij wel altijd voldoende rekening gehouden met de persoonlijkheid van de ongehuwde moeder, met haar voorgeschiedenis en haar emotionele mogelijkheden — met de gegeven werkelijkheid dus? Zijn het soms niet slechts onze eigen inzichten en normen, die wij uit naam van wat dan ook en volkomen te goeder trouw trachten de ander op te dringen?

Het is mede hierom, dat ik het waag, te pleiten voor een minder afwijzende houding onzerzijds tegenover de wens tot afstand, zeker in die gevallen waar de ongehuwde moeder door woord en daad blijkt geeft, dat zij weinig of geen prijs stelt op het behouden van haar kind. Kunnen wij echt nog geloven, dat het werkelijk verantwoord is, indien wij een moeder de verlangde scheiding blijven weigeren, totdat het immers volkomen afhankelijke kind lichamelijk en affectief zo verwaarloosd of verlaten is, dat het de gevolgen slechts met de grootste moeite of wellicht nooit meer helemaal te boven komt?

Daar waar de bereidheid tot de verzorging van het kind ontbreekt, verwacht men in Amerika slechts weinig goeds van de uiteindelijke resultaten. Het is in Amerika trouwens juist vooral het warme positieve gevoel in de onderlinge verhoudingen — en ook in de verhouding tussen ouders en kinderen — waaraan heel grote, misschien zelfs wel de grootste en meest beslissende waarde voor de groei van de persoonlijkheid wordt toegekend.

Wanneer nu de ongehuwde moeder, in overleg met de maatschappelijk werkster, na rijp beraad besloten heeft, dat de uiteindelijke afstand voor haar kind als ook voor haarzelf werkelijk de beste oplossing betekent, dan volgt de uitvoering van deze beslissing.

Vanzelfsprekend laat men de akte van afstand nooit vóór de bevalling door de moeder tekenen, ook al mocht zij reeds voor de geboorte van haar kind met volle overtuiging deze beslissing hebben genomen. Meestal wordt de vrouw na de bevalling in het ziekenhuis één of meer malen door de maatschappelijk werkster bezocht, teneinde opnieuw alle kanten van het probleem met haar te bespreken. Van de eis dat de moeder haar kind *zelf* naar de vereniging toebrengt, wordt slechts in uiterste noodzaak afgeweken, omdat dit voor de vrouw psychologisch van onschatbare waarde bleek. Gedurende de periode dat de baby ter observatie in een tijdelijk pleeggezin verblijft, wordt van de moeder verwacht, dat zij voor het kostgeld geheel of gedeeltelijk zorgt. Deze tijdelijke pleeggezinnen, waar meestal slechts maximaal drie kinderen tegelijk kunnen verblijven en waaraan men in New York — zoals voor bijna alle kinderen — ook voor deze allerkleinsten de voorkeur geeft boven gestichtsverpleging, zijn vaak door langdurige ervaring in staat veel waarde-

volle gegevens aan de vereniging te verschaffen. Bovendien wordt dit gezin meestal eenmaal per week of per veertien dagen door een maatschappelijk werkster of verpleegster bezocht, die haar eigen observaties over de vorderingen en de gedragingen van het kind heel nauwkeurig vastlegt; de geregelde contrôle door de kinderarts en een psychologisch onderzoek vervolmaken het observatierapport.

De moeder zelf behoudt tijdens de observatieperiode nog het contact met haar maatschappelijk werkster. Hoewel zij haar kind, indien zij dit wenst, ongeveer eenmaal per vier of zes weken op het bureau van de vereniging kan bezoeken, weet zij in den regel niet waar het kind zich bevindt.

De onbekendheid met het adres heeft een tweeledig doel. In de eerste plaats bevordert dit voor de ongehuwde moeder de veelal gewenste geheimhouding, omdat het tijdelijk pleeggezin haar dus niet kent; maar nog belangrijker wellicht is, dat dit de moeder doet ervaren wat de uiteindelijke afstand in feite voor haar zal betekenen. Als zij dit gedeeltelijk verbroken contact niet kan verdragen, dan zal zij het daaropvolgend geheel verbroken contact zeker niet kunnen verwerken. Pas als de moeder geheel zeker is van haar zaak, staat men haar toe, de akte van afstand te tekenen. Daarna is de breuk definitief; de moeder is ook financieel niet langer aansprakelijk voor de verzorging van het kind en ook haar contact met de vereniging wordt zo spoedig mogelijk verbroken. Vanzelfsprekend wordt zo nodig gezorgd, dat anderen de moeder de eventueel door haar nog verder gewenste hulp en steun geven en wordt elke stap van de soms langdurige procedure tevoren uitvoerig met haar doorgesproken.

En dan komt de taak, voor het kind de plaats te vinden waar het zich volkomen kan thuis voelen en waar het geheel als eigen kind kan worden opgenomen.

Naast de grote zorg en het oneindige geduld, waarmee deze keuze wordt bepaald, treft vooral de wijze waarop het voorafgaand onderzoek naar de geschiktheid van adspirant-pleegouders wordt uitgevoerd.

Want hoewel ook in Amerika natuurlijk wel degelijk de belangrijkheid van feitelijke gegevens, zoals opleiding, beroep, inkomsten, huisvesting en gezondheid van adspirant-pleegouders, gezien wordt, ligt het zwaartepunt van het onderzoek op geheel ander terrein. *Immers, daar waar het wezenlijk om gaat bij de plaatsing van kinderen is de hoeveelheid warmte, liefde en verantwoordelijkheid die de pleegouders in staat zijn levenslang op te brengen voor een kind, dat niet uit hen geboren is.* Het intensieve contact tussen maatschappelijk werkster en pleegouders is er dan ook vrijwel uitsluitend op gericht om in diepe ernst en groot vertrouwen te zamen na te gaan of het opnemen van een pleegkind voor elk der echtgenoten en voor het kind het geluk en de bevrediging kan en zal brengen die er van verwacht worden.

De maatschappelijk werkster verlangt natuurlijk niet, dat de adspirant-pleegouders zich onmiddellijk geven en het is ook geenszins haar bedoeling, verzwegen geheimen te ontfutselen; maar de maatschappelijk werkster weet — door schade en schande wijs geworden — dat daar, waar verborgen disharmonie tussen de pleegouders bestaat of daar, waar leed en spanning om dreigende kinderloosheid onuitgesproken en onverwerkt blijft, de sfeer uiteindelijk niet geschikt is om een pleegkind tot een gelukkig mens te laten opgroeien. Men zoekt beslist geen „ideale” gezinnen, maar wel zoekt men lichamelijk en geestelijk gezonde mensen, die elkander en het leven volledig aanvaarden en liefhebben.

Ik geloof niet dat ik mag zeggen, dat men in Amerika de verschillende oorzaken, die een plaatsing tot mislukking kunnen doemen, beter kent of intensiever bestudeerd heeft dan bij ons; maar wel meen ik te mogen zeggen, dat er in Amerika in de praktijk over 't algemeen met meer van deze oorzaken — vollediger dan bij ons — ten volle rekening wordt gehouden, ongetwijfeld tot heil van alle betrokkenen.

Even voorzichtig als bij eventueel minder gunstige leeftijdsverschillen of gezinsformaties bij de adspirant-pleeggezinnen, is men in Amerika bij bepaalde jeugd- of levenservaringen van de echtgenoten, die een goed en vruchtdragend pleegouderschap in de weg kunnen staan. En de Amerikaanse maatschappelijk werkster weet heel precies waar zij naar moet kijken en wat zij moet beluisteren tijdens haar soms vele gesprekken op het bureau en het meestal slechts enkele huisbezoek!

Ook de bereidheid van de pleegouders tot loyale samenwerking met de vereniging wordt

tevorens reeds heel nauwkeurig nagegaan, evenals hun capaciteit tot het zo nodig loslaten of wijzigen van eigen inzichten over verzorging en opvoeding.

Een groot voordeel leek mij ook, dat de maatschappelijk werkster in New York zelden alléén de beslissing over de al of niet geschiktheid van aspirant-pleegouders behoeft te nemen. Men is er — meer dan bij ons — ingesteld op uitgebreid gezamenlijk overleg en op onderlinge samenwerking bij onderzoek en behandeling. Na de meestal schriftelijke aanmelding en het invullen van een vragenlijst vindt het eerste oriënterende contact op het bureau dikwijls plaats met een ander dan de latere maatschappelijk werkster. Dit heeft het voordeel, dat twee uiteraard verschillende persoonlijkheden met elkaar hun indrukken en bevindingen nadien kunnen uitwisselen.

Bovendien is er door de bijzonder goede en uitgebreide rapportage, waarbij alle belangrijke details van elk contact zeer zorgvuldig worden vastgelegd, op elk gewenst moment een vrijwel volledig overzicht van de stand van het onderzoek te verkrijgen. Deze weergave van de contacten is geenszins woordelijk, maar toont wel de volgorde van de behandelde onderwerpen en de reacties hierop van de aspirant-pleegouders. Conclusies worden door de maatschappelijk werkster lang niet altijd hierin verwerkt; deze worden vaak pas later in gezamenlijk overleg met supervisor en deskundige stafleden getrokken, waardoor een grotere objectiviteit en een meer verantwoorde beslissing kunnen worden bereikt dan wanneer een betrekkelijk korte en samenvattende rapportage van slechts één ooggetuige ter beschikking staat.

Men requireert aspirant-pleegouders in Amerika bij voorkeur uit de blijvend kinderloze gezinnen. Voor de meeste van deze echtparen vormt hun kinderloosheid het grootste en meest diepgaande probleem. Gedurende het onderzoek vormt dit dan ook een der allerbelangrijkste onderwerpen, waarover lang en zonder schroom wordt gesproken. Indien de echtgenoten de verschillende mogelijkheden, die aan hun kinderloosheid misschien een einde kunnen maken, nog niet alle kennen, geprobeerd of grondig overdacht hebben, wordt hun hiervoor eerst nog ten volle de tijd gelaten. Want pas, indien beiden zich innerlijk volkomen hebben verzoend met de gedachte nimmer eigen kinderen te zullen bezitten, wordt het verantwoord geacht, hen als pleegouders aan te nemen.

Door het veelvuldige en ook diepgaande contact, dat gedurende het onderzoek tussen de maatschappelijk werkster en het echtpaar ontstaat, valt het later gemakkelijker de juiste combinatie van kind en pleegouders te maken. Bovendien is de maatschappelijk werkster ook bij deze keuze weer niet alleen op eigen inzicht aangewezen, omdat zij met de collega's, die het intensieve contact met het kind en met de moeder hebben gehouden, te zamen kan overleggen, welke uit de goedgekeurde aspirant-pleeggezinnen in elk speciaal geval de beste kansen biedt.

Door de grote kennis van kind en gezin kan de controle gedurende het proefjaar, dat tussen plaatsing en uiteindelijke adoptie verloopt, betrekkelijk gering zijn. Meestal is er slechts een drietal contacten. Het echtpaar weet, dat de vereniging volkomen begrijpt met welke moeilijkheden de samengroei van de leden van het nieuwe gezin gepaard kan gaan en men zal zo nodig vanzelfsprekend hulp vragen. Hun wordt de volle rust gegund om desnoods met vallen en opstaan zelf de weg te vinden tot de aanpassing aan de nieuwe omstandigheden.

Na de zo zorgvuldige voorbereidingen is het aantal mislukkingen zo gering geworden, dat men met een gerust hart deze werkwijze blijft volgen. Het volledig aanvaarden van de medemens, het onbevooroordeeld toetsen van nieuwe inzichten en nieuwe werkwijzen op hun nut voor de praktijk van het maatschappelijk werk, het aanvaarden van de gegeven realiteit en het overeenkomstig aanpassen van de verwachtingen aan de mogelijkheden in de cliënt, het afzien van het dwingend opleggen van vaste normen, maar het telkenmale weer rustig samen zoeken naar het hoogst bereikbare in elk speciaal geval, brengt in de onderlinge verhoudingen een grote en weldoende ontspanning.

Er zou nog zo veel meer te vertellen zijn van de begripvolle en vooral zo heel geduldige, bescheiden en eerbiedige wijze waarop de Amerikaanse sociale werkster haar contact met de ongehuwde moeder, de aspirant-pleegouders en de aan haar zorgen toevertrouwde kinderen opbouwt.

Maar heb ik al niet te veel van uw tijd en uw aandacht gevraagd?

S. A. JACOBS

BOEKBESPREKING

Gezinsvoogdij en levensloop, door mejuffrouw mr B. L. F. Clemens-Schröner. Te bestellen bij Instituut voor Praeventieve Geneeskunde, Wassenaarseweg 56 te Leiden. Ontvangst na storting op postgirorekening 202277, Leiden, van f 6,50 + f 0,80 verzendkosten. (Gebonden f 2,— hoger.)

Er staan in Nederland ongeveer 17.000 kinderen onder toezicht van een door de kinderrechtster aangestelde gezinsvoogd of gezinsvoogdes.

Al degenen die zich bereid hebben verklaard kinderen en ouders bij hun moeilijkheden te helpen, hebben aan deze arbeid vreugde beleefd wanneer het goed ging. Vele teleurstellingen waren echter hun deel wanneer er geen goede resultaten werden geboekt. Dan trokken zij zich ontmoedigd uit het gezinsvoogdijwerk terug.

Zijn er nu oorzaken aan te geven voor het welslagen van de een en het mislukken van de ander? Hoe ervaren de pupillen en hun ouders het toezicht van een vreemde? Aanvaarden zij het of staan zij er vijandig tegenover? En waarom slaat het in het ene geval goed aan en in het andere niet?

Wat zijn de resultaten van de maatregel van de gezinsvoogdij op de lange duur, zo vraagt weer een andere categorie personen zich af, namelijk zij, die belast zijn met de organisatie van het gezinsvoogdijwerk. Zijn wij op de goede weg met deze methode van gezinsbeïnvloeding?

Al deze punten heeft mejuffrouw Clemens Schröner in haar bovengenoemde boek aangeroerd. Zij heeft getracht een antwoord op de verschillende vragen te geven aan de hand van de gegevens, welke

een zeer nauwgezet onderzoek haar heeft verschaft.

Met 242 jonge mensen die in de jaren 1930-1936 onder toezicht stonden, heeft mejuffrouw Clemens Schröner in 1948 en in 1949 persoonlijk contact gehad, evenals met 119 gezinsvoogden en gezinsvoogdesen. Hun allen heeft zij naar hun mening, hun gevoelens en hun ervaringen gevraagd. Tal van levensgeschiedenissen heeft zij uitvoerig beschreven, alsmede de reacties welke het komen van de gezinsvoogden of gezinsvoogdes in de gezinnen teweegbracht, zowel bij de gezinsvoogden(essen) zelf als bij de pupillen en hun ouders.

Dit alles is bijzonder leerzaam. Plotseling zal men zich als gezinsvoogd(es) realiseren, waarom het misschien in zijn geval fout is gegaan, of waarom het bij de ander alles zo vlot verliep. Van schuld bij de een of van bijzondere begaafdheid bij de ander is geen sprake. Alleen heeft men zich soms onvoldoende gerealiseerd, wat men zich voorstelde te bereiken. Het „plan” ontbrak heel vaak.

Natuurlijk is het boek van mejuffrouw Clemens Schröner niet een receptenboek, waarin men voor alle situaties een oplossing kan vinden. Maar wel bevat het een schat van practische gegevens, waaraan men aanwijzingen voor zijn eigen werk kan ontleen. Schaf het aan en lees het niet éénmaal, maar sla het telkens opnieuw weer op.

Niet alleen het gezinsvoogdijwerk, doch de gehele kinderbescherming is door dit verantwoorde werk van mejuffrouw Clemens Schröner zeer verrijkt.

P. G. PRINS

Het Gewest Overijsel van „Humanitas” roept sollicitanten op voor de functie van

MAATSCHAPPELIJK WERKER(STER)

in algemene dienst.

Vereisten: Diploma School voor Maatschappelijk Werk. Enige jaren ervaring gewenst.

Brieven te richten aan het Centraal Bureau, Vondelstraat 61, Amsterdam-West.

DE ZORG VOOR DE GEREPATRIEERDEN EN DE TAAK VAN HUMANITAS DAARBIJ

In de serie artikelen over gerepatrieerden laten wij als eerste mej. E. Klovekorn, maatschappelijk werkster van het C.C.K.P. voor de centraal gehuisvesten in Zeeland en de Zuidhollandse Eilanden, aan het woord. Na deze uiteenzetting, die meer speciaal de algemene problematiek van de centraal gehuisvesten op de voorgrond stelt, hopen wij in een volgend artikel nader in te gaan op de speciale taak van „Humanitas”, terwijl wij zullen besluiten met een interview van een maatschappelijk werkster onder de zelfstandig gehuisvesten.

I

Alvorens over deze taak te kunnen schrijven, dienen wij eerst eens na te gaan: Wat verstaan wij eigenlijk onder gerepatrieerden en welke problemen geeft het werk voor de gerepatrieerden te overdenken? De minister van Binnenlandse Zaken zegt in een van zijn circulaire's het volgende:

„Als gerepatrieerden worden aangemerkt:

1. degenen, die ná 27 December 1949 (Souvereiniteitsoverdracht) vanuit Indonesië naar Nederland gekomen zijn of alsnog hier te lande aankomen;
2. degenen, die met het oog op de destijds reeds verwachte wijziging in de staatkundige verhoudingen tussen Nederland en Indonesië bereids vóór 27 December 1949 naar Nederland zijn gekomen, respectievelijk in verband daarmee niet meer van verlof hier te lande naar Indonesië zijn teruggekeerd.”

Rijst thans de vraag: Wat vindt deze groep in ons land bij aankomst? De eerste hulp biedt de Dienst van Maatschappelijke Zorg, ressorterend onder het ministerie van Maatschappelijk Werk, afgekort de „D.M.Z.”. Elke provincie heeft haar eigen inspecteur, die zich o.a. bezighoudt met de volgende belangrijke aspecten:

De huisvesting in de zgn. contractpensions en hotels of woonoorden, de behartiging van alle financiële belangen, het verstrekken van kledingvoorschotten, het verzorgen van definitieve huisvesting met de hiervoor benodigde meubelvoorschotten. Belangrijk is de bemiddelende taak van de D.M.Z. tussen de gerepatrieerden en alle overheidsinstanties, arbeidsbureau's, instanties van gezondheidszorg e.a. Er is nauwe samenwerking tussen D.M.Z. en de maatschappelijke werksters in dienst van het C.C.K.P. met hoofdzetel Den Haag.

Wat betekenen deze vier letters: C.C.K.P.? „Centraal Comité van Kerkelijk en Particulier initiatief voor sociale zorg t.b.v. gerepatrieerden”. Naast de vertegenwoordigers van protestants-christelijke, rooms-katholieke en humanistische zijde, hebben in het C.C.K.P. ook zitting vertegenwoordigers van stichtingen zoals „Pelita”. „Zorg voor Gerepatrieerden” (het vroegere „Nederland helpt Indië”) e.a.

De zestien maatschappelijke werksters zijn verspreid over het gehele land. In de hun toegewezen rayons bezoeken zij de gerepatrieerden zo regelmatig mogelijk in de *collectieve* huisvestingscentra. Zij zijn hun direct na aankomst behulpzaam met de aankoop van de kleding, het geven van voorlichting in zake schoolmogelijkheden, ziekenfondsregelingen en talloze andere problemen, die niet allemaal met name te noemen zijn. „Oog en oor” moet de maatschappelijk werkster zijn en in regelmatig overleg met de D.M.Z. voor de zeer uiteenlopende belangen en noden van de gerepatrieerden in de bres springen.

Door onjuiste of niet begrepen voorlichting vóór het vertrek naar Nederland moeten de

gerepatrieerden na aankomst hier vaak teleurstellingen ondervinden, waardoor én de taak van de D.M.Z. én van de maatschappelijke werksters zeer bemoeilijkt wordt. Gerezen wantrouwen moet met veel tact en een warm hart overwonnen worden; doeltreffende hulp kan alleen, gebaseerd op wederzijds vertrouwen, versterkt worden.

De problemen, waarmee de gerepatrieerden in ons land worden geconfronteerd, zijn talloos: schoolkeuze, verdere opleidingsmogelijkheden, het zoeken van werk, enz. enz.

Door jarenlange internering in kampen heeft de jeugd niet alleen een regelmatig schoolbezoek moeten missen, maar stond geestelijk en moreel aan grote gevaren bloot. Ten gevolge hiervan heeft de rijpere jeugd boven de veertien jaar een zware dobber. Op oudere leeftijd zitten deze levensrijpere jongeren vaak tussen aanzienlijk jongere kinderen op school en trachten door grote inspanning en een bewonderenswaardig plichtsbesef de grote achterstand op korte termijn in te halen. De bereikte resultaten dwingen in het algemeen respect af.

Hun problematiek vraagt ons aller bijzondere aandacht, bijv. het ziekteverzuim, zowel op school als in het werk. Het milieu moeten wij trachten met tact educatief te beïnvloeden. In gevallen waar psychische moeilijkheden de hoofdrol spelen, waar niet-verwerkte conflicten en onbewuste angsten (kamptijd en periode na 1949) duidelijk naar voren komen, is onze hulp nodig. In al deze gevallen dient de maatschappelijke werkster bemiddelend op te treden, nadat zij de sfeer, de mentaliteit in het betrokken gezin voorzichtig heeft gepeild. Hun vroegere ervaringen op elk gebied hebben hun vorming bepaald. Laten wij belangstelling, inzicht en begrip tonen voor hun gewoonten, hun zeden, hun prachtig land, dat zij, door de omstandigheden gedwongen, hebben verlaten. Slechts dan kan deze groep met ons gehele volk één worden. Om deze aanpassing te bevorderen, zullen ook wij nog meer offers moeten brengen.

Reeds jarenlang kennen de meeste gezinnen geen normaal gezinsleven.

Geachte lezer, u zelf weet, en in vele gevallen uit eigen ondervinding, wat dat betekent. Eigen huisvesting zal de doorslaggevende factor voor het welslagen van deze aanpassing worden. Hiervoor levert de praktijk reeds nu voldoende bewijzen, al zijn er ook wel gezinnen, gelukkig maar zeer sporadisch, die ook in eigen huisvesting tot de maatschappelijk niet-aangepasten blijven behoren.

Een andere belangrijke factor is het inschakelen in het arbeidsproces. Al behoort het overgrote deel van de gerepatrieerden tot de hoofd- en een zeer klein percentage tot de handarbeiders, toch kent stelster dezes uit eigen praktijk gevallen, waar de hoofdarbeider zich tracht aan te passen aan de omstandigheden hier te lande. Hooggeplaatste functionarissen van Justitie, Financiën e.a. hebben op oudere leeftijd (boven de 45 jaar) een vak gekozen. De een werkt overdag bij een schoenmaker en volgt 's avonds in zijn vrije tijd een cursus om ook wat meer theoretische vakkennis op te doen. De ander probeert het timmervak te leren. Weer anderen bekwamen zich in herscholingscursussen tot bankwerker, instrumentmaker e.d. Met een blijmoedig gevoel vervullen zij hun taak, collegiaal in de omgang met de anderen. Niet zelden bieden zij de helpende hand bij de boer, de tuinder. Van harte hoop ik, dat u, geachte lezer, deze sobere woorden niet alleen maar leest, maar met het hart leest, met eerbied voor deze mensen!

Bij de Stichting Gezinsverzorging van de afdeling Zwolle kan een

GEZINSVERZORGSTER

worden geplaatst.

Brieven te richten aan C. M. Spoelstra, Zonnebloemstr. 13, Zwolle.

Dit alles zijn slechts bescheiden grepen uit de practijk om u enigszins met deze materie bekend te maken. Het zal u allen vermoedelijk net zo gaan als mij: Wat is nu de taak van het hele Nederlandse volk? Enerzijds zullen wij ons zelf moeten laten voorlichten over de leefwijze en gewoonten van deze gerepatrieerden. Anderzijds moeten wij voorlichting geven. Voorlichtingscursussen op elk gebied, aansluitend bij hun eigen rijke ervaring, zullen slechts verhelderend kunnen werken. Het veranderde klimaat eist volledige aanpassing ten aanzien van kleding, voeding, kinderverzorging. De budgettering vormt van alle voorlichtingscursussen ongetwijfeld de hoofdschotel, *maar naast al deze zojuist genoemde mogelijkheden is de helpende hand van de goede buur van onschatbare waarde.* Advies bij het doen van inkopen op elk gebied, de weg wijzen bij de huishoudelijke bezigheden, met tact en een warm hart gedaan, worden zo dankbaar aanvaard! Dit alles gebeurt in de kleinere plaatsen gemakkelijk: de kleine gemeenschap leent er zich wel bijzonder goed voor, maar het hele Nederlandse volk zal zich, voorzover dit reeds nog niet landelijk, provinciaal of plaatselijk is gebeurd, er op moeten bezinnen, de handen ineen te slaan en na bestudering van het vraagstuk maatregelen dienen te nemen, die de aanpassing van deze groep gerepatrieerden helpen bevorderen.

Evenals voor de kerkelijke groeperingen is voor ons, humanisten het vraagstuk actueel. Voor de buitenkerkelijke groep zullen wij na een grondige bestudering van de bijzondere situatie, waarin deze groep verkeert en met volledige eerbied voor elk individu, moeten trachten hun leven hier inhoudsvol te maken.

Hun aanpassing aan onze maatschappij kan ook alleen dan slagen, wanneer wij in alle sectoren van het maatschappelijk werk medewerken aan het tot stand komen van algemene maatregelen.

Resumerend komt het hierop neer: bevordering van eigen huisvesting, werkgelegenheid en uiteindelijk inschakeling in alle bestaande organisaties, gezien vanuit hun eigen levensbeschouwelijke achtergrond.
Zeeland.

E. KLOEVERKORN

RECLASSERING

BOEKBESPREKING

Prof. dr mr P. A. H. Baan: Terbeschikkingstelling en Psychopathenzorg (Uitgave van het Nationaal Bureau voor Reclassering, 's-Gravenhage 1952).

In de belangwekkende serie „Geschriften van de Vereniging van Reclasseringsinstellingen” is bovenstaand werkje als nr IX verschenen.

In negentien bladzijden wordt een voor leken bevattelijke beschrijving gegeven van de practijk der psychopathenzorg onder vigueur van de wetten van 1925, deimpasse waarin deze geraakt is door het grote aantal ter beschikking van de regering gestelde psychopathen in vergelijking tot de bestaande verplegingscapaciteit en de lijnen, waarlangs de verpleging en behandeling van

psychopathen zich zou moeten ontwikkelen, om tot een doelmatige bescherming van de maatschappij tegen de psychisch gestoorde misdadigers te komen.

De schrijver stelt in het licht, dat de opzet van de in 1928 in werking getreden wetgeving was, om criminelen, op wie de gewone straffen hun uitwerking missen, onschadelijk te maken door opneming in een asyl, waar zij op aangepaste wijze zouden worden verpleegd, doch dat de practijk — gelukkig! — van het begin af aan op de reclassering van deze mensen is gericht. Dit vond zijn oorzaak vooral enerzijds in het feit, dat de gerechten vaak sociaal betrekkelijk weinig schadelijke en gevaarlijke gewoonte-misdadigers (debielen, kruimeldieven e.d.) ter beschikking stelden en

anderzijds, dat van het begin af aan te weinig en vooral te weinig gedifferentieerde asyruimte aanwezig was.

Het gevolg hiervan is, dat tot nog toe van een deskundige behandeling der psychopathen in het algemeen weinig terecht komt en dat de asyls gedwongen zijn telkens te „spuilen”, om weer plaats te maken voor nieuwe ter beschikking gestelden.

De „verpleegden” worden dus vaak niet veel meer dan een tijdje opgeborgen (en dan nog in ongeselecteerd gezelschap van minusvarianten der samenleving bij elkaar!), waarna maar weer eens aangezien wordt, hoe het afloopt, als zij weer op de maatschappij worden losgelaten.

Te recht constateert prof. Baan, dat dit een in alle opzichten zowel voor de gemeenschap als tegenover de ongelukkige abnormale delinquenten zelf *onverantwoorde* ontwikkeling van de psychopathenzorg is geweest, waardoor de in beginsel juiste wetgeving op dit stuk in discrediet geraakt.

Hoe hierin nu verbetering te brengen? Schrijver somt verschillende wensen op:

1. Betere voorlichting van de rechter, waartoe het instituut der „gerechtelijke districtpsychiaters” in het leven zou moeten worden geroepen.

2. Uitbreiding van het corps gewone gestichtsartsen en psychiatrische training van deze.

3. Klinische observatie van psychisch gestoorde misdadigers vóór de veroordeling. Daarmede is een begin gemaakt door de instelling van een psychiatrische observatiekliniek te Utrecht, omtrent wier werkwijze prof. Baan interessante mededelingen doet.

4. Betere selectie van de ter beschikking van de regering gestelden door enerzijds de vorming van een opvangcentrum (thans eveneens te Utrecht in wording), anderzijds de stichting van verschillende soorten asyls of andere inrichtingen ter verpleging van de psychopathen, uiteraard elk

toegerust met een voldoende staf psychiaters, artsen en verplegend personeel. Schrijver denkt aan een gevangenisvleugel voor de zeer moeilijke en langdurig te interneren gevallen, een soort landkolonie voor debiele en licht demente (kleine) criminelen, veelvuldiger inschakeling van particuliere inrichtingen voor geselecteerde individuele gevallen en een grote paviljoeninrichting voor de overblijvende groep van psycho-therapeutisch te behandelen psychopathen, wier verblijf in het asyl niet langer, maar ook niet korter zal mogen duren dan tot het tijdstip dat het verantwoord is, onder deskundig toezicht een nieuwe proef in de vrije maatschappij te wagen.

5. De vorming van een tegen de zeer moeilijke taak van reclassering der abnormale misdadigers opgewassen nazorg-apparaat, dat zo mogelijk de beschikking zou moeten hebben over zgn. tehuizen met halve vrijheid: werken overdag, 's nachts in het tehuis.

Over dit nazorgapparaat spreekt prof. Baan in zijn geschriftje overigens slechts zeer terloops. Daarentrent is evenwel ook nog veel te zeggen, in het bijzonder aangaande de samenwerking tussen psychiater en maatschappelijk toezichthouder en de verhouding tussen een gespecialiseerde vereniging voor „psychisch gestoorde in de maatschappij” en de „gewone” reclasseringsinstellingen. Wellicht heeft schrijver dit bewaard voor een volgende gelegenheid.

Intussen is hetgeen de zeer deskundige schrijver hier met grote kracht van overtuiging omtrent de perspectieven van de psychopathenzorg ten beste heeft gegeven, uiterst belangwekkend. Wij bevelen de lezing van dit geschriftje aan iedere belangstellende op het gebied der reclassering gaarne aan en kunnen slechts de hoop uitspreken, dat de regering een reorganisatie en uitbreiding van het asylwezen met kracht ter hand zal nemen, teneinde de

De afdeling Nijmegen van „Humanitas” zoekt een

GEZINSVERZORGSTER

Bij voorkeur spoedige indiensttreding.

Brieven te richten aan het secretariaat: Mevr. L. de Boer-Hommes, Groenestraat 58 te Nijmegen.

„practijk der terbeschikkingstelling” uit het slop te halen waarin deze is geraakt. Moge zulks ditmaal niet als twintig jaar geleden geschieden door een kunstmatige beperking,

maar werkelijk door betere voorlichting en selectie en ruimere, gedifferentieerde outillage der verplegingscapaciteit.

B. VAN DER WAERDEN

BERICHT VAN HET CRIMINOLOGISCH INSTITUUT AAN DE RIJKSUNIVERSITEIT TE UTRECHT

Communiqué Meilezingen 1953

Het is niet de eerste maal dat de zgn. Meireeks van het Criminologisch Instituut te Utrecht, in samenwerking met de Juridische Faculteit der Studenten, wordt gewijd aan problemen op het gebied van voorlichting over en reclassering van tot misdaad gekomen mensen.

Gezien het bijzonder grote belang van de vernieuwende denkbeelden, die thans in de vorm van het zgn. social casework ook op deze terreinen beginnen door te dringen, zal dit jaar de reeks gewijd zijn aan het onderwerp: *Het social casework in voorlichting, reclassering en gevangeniswezen.*

Op *Maandag 4 Mei* wordt de reeks geopend door *prof. dr F. J. J. Buytendijk*, die ter inleiding een voordracht zal houden over het onderwerp: *Persoonlijkheid en Ontmoeting*; *Maandag 11 Mei* spreekt *mej. M. Kamp-huis*, directrice van de Groninger School voor Maatschappelijk Werk, over: *Het social casework als werkmethode in voorlichting en reclassering*; *Maandag 18 Mei* behandelt *dr J. F. de Jongh*, directeur van de School voor Maatschappelijk Werk te Amsterdam, het sociaal casework in de op-
leiding van voorlichters en reclasseerders; op

Woensdag 27 Mei wordt de reeks beëindigd met een voordracht van *dr H. van Rooy, O.F.M.* over: *Amerikaanse ervaringen betreffende de rol van het correctional casework in reclassering en gevangeniswezen.*

Als gewoonlijk worden alle voordrachten gehouden in de grote collegezaal van het Botanisch Laboratorium, Lange Nieuwstraat 106 te Utrecht, van het Centraal Station te bereiken met buslijn 8.

In verband met de dodenherdenking vangt de voordracht van *prof. dr F. J. J. Buytendijk* op *Maandag 4 Mei* te *half negen* aan. De andere voordrachten vangen aan te *8 uur precies*. In verband met aanwezig van buiten de stad eindigen alle bijeenkomsten te *10 uur precies*.

Toegangskaarten à *f 1,50* voor de gehele reeks zijn van *1 April* af verkrijgbaar op het Criminologisch Instituut, Trans 12, telefoon 10761, en worden op schriftelijk of telefonisch verzoek gaarne toegezonden.

De aandacht wordt er op gevestigd, dat voor de niet-studenten slechts 200 plaatsen kunnen worden gereserveerd. Men wordt dus vriendelijk verzocht de kaarten zo spoedig mogelijk na *1 April* aan te vragen.

Het Gewest Noord-Brabant van „Humanitas” roept sollicitanten op voor de functie van

MAATSCHAPPELIJK WERKER(STER)

in algemene dienst.

Vereisten: Diploma School voor Maatschappelijk Werk. Enige jaren ervaring gewenst.

Brieven te richten aan het Centraal Bureau, Vondelstraat 61, Amsterdam-West.

ALGEMEEN MAATSCHAPPELIJKE ZORG

BOEKBESPREKING

„Casework en maatschappelijk werk”, door dr H. van Rooy, Van Gorcum en Comp. N.V., Assen 1952. Prijs ing. f 4,90; geb. f 6,25.

Het „social casework” is een onderwerp, dat de laatste jaren sterk in de belangstelling staat. Zelfs moet men zeggen: de gemoederen in beweging brengt. Het is niet zo eenvoudig, wat over dit „casework” te weten te komen. Het meeste er over is gepubliceerd in tijdschriftartikelen en voor de vakmensen. Met dit boek verkregen we ongetwijfeld een goede aanwinst op dit gebied. Het is plezierig geschreven, makkelijk leesbaar en toegankelijk voor een grotere kring van mensen.

De schrijver wijst er op, dat het niet zijn bedoeling geweest is „om de speciale techniek en methodiek van deze vorm van maatschappelijk werk (het casework is bedoeld) uiteen te zetten. Voor zover wij daar toch opmerkingen over maken, houden deze verband met het meer op de voorgrond staande doel van deze studie, nl. om de voornaamste trekken te belichten, welke naar onze indruk meer in het bijzonder eigen zijn aan het maatschappelijk werk in de Verenigde Staten” (blz. 17/18). En de sociaal-historische achtergrond waartegen zich het maatschappelijk werk in de V.S. ontwikkelde, geeft aanleiding tot het tot bloei komen van de casework-methoden. Zodoende krijgen we door het hele boek verspreid een beeld van het case-work, waarin zeker de principiële grondslagen tot uiting komen.

Wat ook belangrijk is om te weten, is, dat dit boek geschreven is door een gezaghebbend katholiek. Zonder zich te onthouden van critiek op het casework komt de schrijver tot de volgende conclusie: „Zijn wij dus enerzijds van opvatting dat hier naast het gewone maatschappelijk werk ook aan casework-practijken een bescheiden plaats kan ingeruimd worden, anderzijds komt het ons als noodzakelijk voor, dat zij zowel wat inhoud als vorm betreft, aan onze Westeuropese verhoudingen zullen aangepast moeten worden” (blz. 110).

Wat betreft deze aanpassing aan onze Westeuropese verhoudingen kan ik me voorstellen, dat hier voor de humanist het casework eerder te aanvaarden is dan voor de katholiek. „Bij het Amerikaanse systeem is de vertrouwenskwestie een primaire aan gelegenheid en staat het gezagselement op de achtergrond”, schrijft dr Van Rooy op blz. 57. Het lijkt mij, dat de opvatting over „autoriteit” in de humanistische en in de katholieke levensbeschouwing ook sterk uiteenloopt. Zodat de vraag gesteld mag worden of het genoeg is deze kwestie alleen te bezien uit de hoek van de tegenstelling Europa—Amerika.

De schrijver staat ongetwijfeld heel kritisch t.o.v. het casework, al wijst hij de positieve kanten niet af. Toch lijkt het me, dat daardoor wel eens critiek geleverd wordt op het casework, terwijl het de vraag is of de kwestie speciaal met het casework te maken heeft.

Op blz. 100 schrijft dr Van Rooy: „Beginnend met het psychologisch aspect kan

men in het algemeen wel zeggen, dat bij het verrichten van maatschappelijk werk bijstand van psychische aard evenmin kan gemist worden als materiële hulpverlening. Meestal zullen beide tegelijkertijd nodig zijn en in onderling harmonisch verband moeten samengaan.

Wat in zulke gevallen primair moet zijn of de voorkeur dient te genieten, zal veelal afhangen van de aard van het geval en de bijzondere omstandigheden er van. Met materiële hulp alléén komt men niet klaar, maar evenmin uitsluitend met de psychische steun, zoals die in bijzondere mate door het casework geboden wordt.

Aan dit laatste heb ik onwillekeurig vaak moeten denken bij mijn bezoeken aan de mensonterende „slums”, met welke ik kennis maakte in sommige Amerikaanse steden. Want de erbarmelijke toestanden in deze buurten bieden voor die stelling bewijzen in overvloed. Wat zou men voor gezinnen, die daar leven op een peil beneden de minimum-grens van een behoorlijk bestaan en die het aan de meest elementaire stof-felijke welvaart ontbreekt, met casework-praktijken alléén kunnen bereiken?”

In de eerste plaats zou ik hierover willen opmerken, dat welke vorm van maatschap-pelijk werk ook beperkt wordt en z'n mo-gelijkheden krijgt in de algemene maatschap-pelijke situatie. Het opruimen van „slums” is geen kwestie van maatschappelijk werk

maar van sociale politiek. Maar bovendien krijg ik de indruk, dat op deze wijze case-work opgevat wordt als alleen (of zéér hoofdzakelijk) psychische hulp. Laten we uitgaan van de definitie van Swithun Bowers, die dr Van Rooy op blz. 92 van zijn boek aanhaalt.

„Social casework is een kunst, waarbij de kennis van de wetenschap der mense-lijke relaties en de vaardigheid in het han-teren dezer relaties worden gebruikt om in het individu die vermogens en in de ge-meenschap die hulpbronnen in werking te stellen, welke geschikt zijn om een betere aanpassing tot stand te brengen tussen de hulpzoekende en het geheel of een deel van zijn omgeving.”

Het in werking stellen van hulpbronnen in de gemeenschap zal toch zeker kunnen betekenen: materiële steun verschaffen. Het moderne maatschappelijk werk heeft ons op onze hoede doen zijn voor de *bodemloze putten*. Dat houdt niet in, dat we een goed reservoir niet weer zouden willen vullen.

Ten slotte zou ik er nog op willen wijzen, dat dit boek ook een grote aantrekkelij-heid heeft om het beeld dat het over Amerika geeft. Meestal denken we in zeer vage en onwerkelijke termen over Amerika. De schrijver wijst er op, hoe zeer we dit doen en maakt ons het beeld reëler.

E. VRIND-VAN PRAAG

„*Problemen van het beroepskeuzewerk*”, door prof. dr J. Th. Snijders en dr F. C. J. Holthuizen. Uitgave „Het Spectrum”, Utrecht 1952.

Dit boekje is het rapport van een studie-commissie, ingesteld door de psychologische afdeling van het Thymgenootschap — de Vereniging tot het bevorderen van de be-oefening der wetenschap onder de katho-lieken in Nederland. Het beroepskeuzewerk in zijn volle omvang, met zijn levensbe-schouwelijke, paedagogische, psychologische, medische en sociaal-economische kanten, wordt hierin behandeld op een wijze die voorbeeldig mag worden genoemd. In be-trekkelijk kort bestek wordt hierin vrij diep op de talloos vele problemen ingegaan, zodat de belangstellende leek een zeer goede oriëntatie ontvangt over de stand van het beroepskeuzewerk in Nederland. De logi-sche opbouw van de gedachtengang, de heldere formuleringen en de stilistische ver-zorging maken de lectuur van dit boekje

tot een genoegen.

Hoewel het rapport uit r.k. kring komt, is de opzet toch zodanig, dat ook anders-denkenenden zich over het geheel met de be-schouwingen zullen kunnen verenigen. Wat hierin bijv. over het levensbeschouwelijke aspect van de beroepskeuzevoorlichting wordt gezegd, heb ik merendeels met in-stemming gelezen. Alleen moet mij de op-merking van het hart, dat practijk en theo-rie elkaar niet dekken. Terwijl de conse-quentie van de gedachtengang uit het rap-port is, dat samenwerking tussen de ver-schillende levensbeschouwelijke richtingen in de praktische beroepskeuzevoorlichting zeer goed mogelijk zou zijn, zien wij in werkelijkheid toch weer een opsplitsing in „zuilen”.

Tot schade van het werk, dat door deze versnippering van krachten en geldmidde-len nooit ten volle van de ontwikkeling der moderne methodiek kan profiteren!

WIEGERSMA

MET WELKE ORGANISATIES KOMEN WIJ IN INDIVIDUELE GEVALLEN IN AANRAKING?

I

WAT DE AVO IS EN DOET

Door C. van der Lende

Het kan zo maar gebeuren, dat als men met iemand spreekt over de „A.V.O.”, de mensen menen, dat je het hebt over de A.V.R.O., want van de A.V.O. hebben ze nog nooit gehoord zeggen ze dan.

Zo gaat dat als men te bescheiden is.

De A.V.O. heeft in de vijf en twintig jaar dat zij bestaat, wel heel weinig „de trom geroerd”. Propaganda-acties in grote stijl werden niet gevoerd. Het resultaat van haar werk werd slechts in eigen kring bekendgemaakt.

Tot bijwoning van haar congressen werden weinig of geen „buitenstaanders” uitgenodigd en de op deze congressen uitgebrachte prae-adviezen werden alleen maar gepubliceerd in het A.O.V.-Maandblad, en uittreksels ervan kwamen niet in de grote pers.

Was het wonder, dat menigeen vroeg: „Wat betekent dat woord A.V.O.?” Dit begint nu anders te worden, maar het is toch nog niet zo, dat de doorsnee-burger direct antwoord zou kunnen geven op de vraag: „Vertel me eens even wat de A.V.O. is en doet”.

Vandaar, dat ik dankbaar gebruik maak van de mij geboden gelegenheid, ook hier het een en ander over de A.V.O. te vertellen.

Het verhaal zou kunnen beginnen als een sprookje, namelijk met: „Er was ereis”. Inderdaad, er was eens — het is meer dan vijf en twintig jaar geleden — een aantal mannen, dat tot de conclusie kwam, dat er in Nederland te weinig gebeurde voor de minder-validen, „onvolwaardige arbeidskrachten” zei men toen.

Zeker, er waren enkele inrichtingen waar doofstommen gewoon lager onderwijs, mitsgaders vakonderwijs kregen, er werd het een en ander gedaan aan nazorg voor tbc.-patiënten, er gebeurde ook wat ten behoeve van blinden, die voor een deel in werkplaatsen werden te werk gesteld voor schamel loon; voor debielen en imbecielen geschiedde het een en ander, maar de meeste minder-validen moesten toch maar zelf zien hoe ze „door de wereld” kwamen.

„Laten wij”, aldus bedoelde heren, „pogen een vereniging in het leven te roepen, die tweeeërlei doel zou kunnen vervullen, nl. een vereniging te zijn waarbij alle organisaties kunnen worden ondergebracht die iets, of veel, willen doen voor welke categorie „onvolwaardige arbeidskrachten” dan ook, teneinde orde te scheppen op het terrein van de „onvolwaardigen”-zorg en waarvan iedereen lid kan worden die dit wil, teneinde afdelingen te vormen, die tot taak zullen krijgen onvolwaardige arbeidskrachten aan werk te helpen.”

De poging werd gedaan en ze kwam tot stand: de Nederlandsche Vereeniging tot bevordering van den Arbeid Voor Onvolwaardige Arbeidskrachten (A.V.O.), met aanvankelijk 56 leden.

De eerste daad van deze vereniging A.V.O. was er een, die getuigde van grote moed. Zij organiseerde, nl. van 8—12 October 1928, te Amsterdam in het Koloniaal Museum een vierdaags congres, waarin niet minder dan 57 sprekers 49 onderwerpen behandelden, alle betrekking hebbende op het minder-validevraagstuk. Een vierdaags congres, waaraan

verbonden een tentoonstelling, door middel waarvan werd duidelijk gemaakt, wat er voor en door minder-validen in binnen- en buitenland toentertijd tot stand kwam.

Dit congres had tweërlei gevolg en wel ten eerste, dat de A.V.O., profiterende van de gewekte belangstelling, een bestuur kon samenstellen waar onder anderen prof. mr P. J. M. Aalberse, gewezen minister van Arbeid, de voorzitter van werd en o.a. deel van uitmaakten mannen als dr N. M. Josephus Jitta, voorzitter van de Gezondheidsraad, de heer Anth. Folmer, directeur van de Centrale Arbeidsbemiddeling, dr Louis Heijermans en vertegenwoordigers van de drie grote werkgevers- en werknemersorganisaties in Nederland, en ten tweede, dat een staatscommissie werd ingesteld ter bestudering van datgene wat in Nederland ten behoeve van de „onvolwaardige arbeidskrachten” kon geschieden en diende te worden gedaan.

Deze staatscommissie heeft negen jaar gestudeerd. Het door haar uitgebrachte rapport is nog zeer de moeite waard om te lezen. Haar adviezen zijn tot nu toe voor kennisgeving aangenomen.

Inmiddels ging de A.V.O. aan het werk. Tal van afdelingen werden opgericht en deze afdelingen stichtten adviesbureau's, waarvan meestal deel uitmaakten een dokter, een man van de officiële arbeidsbemiddeling, iemand van de plaatselijke Dienst voor Sociale Zaken en een werkgever of (en) werknemer.

Bij deze adviesbureau's konden de minder-validen aankloppen om werk. De dokter gaf dan zijn medische „kijk op het geval”, de man of vrouw werd geregistreerd, niet alleen wat naam en adres betrof, maar ook met betrekking tot de geschiktheid voor het verrichten van werk. En als de minder-valide iets anders nodig had dan werk, werd hij verwezen naar de daarvoor in aanmerking komende organisaties of instanties.

De A.V.O. beperkte zich meestal tot het trachten arbeid te verkrijgen voor de ingeschrevenen bij deze adviesbureau's.

Het hoofdbestuur van de A.V.O. stelde bovendien tal van commissies in, die tot taak kregen aandacht te schenken aan speciale groepen van minder-validen, te weten, oud-tbc-patiënten, doven en slechthorenden, blinden en slechthzienden, geestelijk gebrekkigen en lichamelijk defecten, welke commissies over hun inzichten advies uitbrachten aan het hoofdbestuur, dat, daardoor voorgelicht, aan het werk der vereniging in het algemeen leiding gaf.

Zie hier de opsomming van de taak die de A.V.O. in de eerste tien jaar van haar bestaan verrichtte:

A. De A.V.O. heeft ten doel binnen het raam der algemene sociale voorzieningen en der individuele mogelijkheden de arbeidszorg in de ruimste zin des woords te bevorderen voor alle lichamelijk of geestelijk gebrekkigen, ongeacht de oorzaak van hun gebrek (erfelijk, aangeboren, ziekte, ongeval, oorlog, enz.).

Zij bevordert of verleent haar medewerking aan maatregelen, welke er in het algemeen op gericht zijn invaliditeit te voorkomen of te genezen, dan wel de minder-valide arbeidskracht geschikt te maken en te houden voor een onafhankelijk bestaan in de maatschappij.

B. De A.V.O. gaat hierbij uit van deze twee feiten, dat de regelmatige arbeid voor levensonderhoud een levensnoodzakelijkheid is voor iedereen en voor de gemeenschap en dat bij rationele arbeidsverdeling voor iedereen naar de mate van zijn aanleg en capaciteiten passende arbeid te vinden is, die hij volwaardig kan verrichten.

C. De A.V.O. exploiteert een centraal arbeidsbureau annex steunfonds voor landelijke arbeidszorg en een centraal handelsbureau (het handelsbureau werd in 1949 omgezet in een Coöperatieve In- en Verkoopvereniging A.V.O.-Handelsbureau G.A.) annex subsidiefonds voor werkinrichtingen, werkverschaffingsbedrijven en huisarbeid ten behoeve van minder-valide arbeidskrachten, die niet in het gewone bedrijf passen.

De A.V.O. bevordert ook de werkmogelijkheden op dit gebied.

D. De A.V.O. bevordert de oprichting en de taak van de afdelingen.

E. De taak van de afdelingen, benevens een overzicht van de resultaten van het werk van de A.V.O.

Met de behandeling van dit onderwerp zullen wij in het volgende nummer doorgaan.

VAN MAANEN'S ZIEKENHUIS- EN BEDRIJFSKLEDING

*Leverancier van Uniformkleding
voor de Gezinsverzorging in Nederland*

Verkoop voor de provincies Groningen, Friesland en Drente:
S. Ferwerda v/h J. Juchter N.V., Vismarkt 15/19, Groningen.

Overijsel en Achterhoek:
Linnen-Industrie firma N. Cohen, Veenstraat 146, Enschede.

Zuid-Holland en Zeeland:
Firma Jac. M. de Nie, Magazijn „Prins Hendrik”,
Boekhorststraat 18, 's-Gravenhage.

Voor het overige gedeelte van het land, aanvragen of bestellingen gaarne
aan ons adres:

1e Helmersstraat 167/169, Amsterdam-W., tel. 84089.

DE ARMENWET 1912

in tekst en uitleg toegelicht
door Mr H. Fukkink.

★

Deze artikelsgewijze commentaar door een bij uitstek deskundige op dit terrein samengesteld is een onmisbare handleiding voor allen die zich bezig houden met de toepassing der Armenwet of voor deze materie belangstelling hebben. Prijs f 13.75.

★

Het tijdschrift voor Overheids-administratie schreef:

„Te lang hebben wij een dergelijk naslagwerk met een schat van jurisprudentie moeten ontberen. Zeer in het bijzonder bevelen wij dit boekwerk aan bij de docenten van het vak maatschappelijk steunen en bij hen, die zich bekwaamen in het verkrijgen van het diploma maatschappelijk werker.”

Vermande Zonen Uitgevers-IJmuiden

Wie

van onze leden heeft nog
in goede staat verkerende

exemplaren

van het Kinderhuisnummer
thuis liggen?

Het Centraal Bureau van
Humanitas

zou deze graag

van u terugontvangen

om ze te gebruiken

voor propagandadoeleinden.

Wij danken u bij voorbaat.